

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ven. Viri Thomæ Malleoli A Kempis, Canonici Regvlaris
Ordinis D. Avgvstini. Opera Omnia**

Thomas <von Kempen>

Dvaci, 1625

De Solitvdine Et Silentio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45790](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45790)

*Psal. 118.**Psal. 105.*

quod effodi mihi. Gaudisum sum vehementer, quod inteni sepulchrum, ut dormiam in illo, & non videam mala super terram. Tædet animam meam vitæ meæ, & dolor meus reuouatur quotidie. Peto ergo mi Domine Deus, ut absoluas me ab omni peccatorum vinculo, & desuper terram eripias me, quia melior est mihi mors quàm vita. Et quid hic amplius faciam? Trāseunt dies & dies, anni & anni, seruus autem tuus non multum proficit. Ne protrahas indignum seruum tuum, nec patiaris eum diutius vagari post vanitatem huius vitæ. Erraui sicut ovis, quæ periit; require seruum tuum Domine, quia tempus est. Neque iustitia mea, neque bonitas mea Domine: sed misericordia tua & mansuetudo, quæ mensurari non potest. Secundum hanc fac mihi seruo tuo, & visita me in salutari tuo, ad viuendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ; ut lauderis cum hereditate tua quam acquisisti sanguine tuo. Qui cum Patre & Spiritu sancto manes Deus benedictus in secula. Amen.

DE SOLITVDINE

ET SILENTIO.

CAPVT PRIMVM.

De Solitudine.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

P refatio, in qua commendatur solitudo.	§. 1
De consideratione diuina bonitatis.	2
De humilitate nostra, secundum ordinationem Dei.	3
Vtile esse existenti in quiete, ut recogitet de priori labore.	4
De amore ad solitudinem & secretum.	5
Quod non omnium est vacare.	6
Contemptus consolationum extranearum.	7
Consolatio infirmorum.	8
Consolatio in scripturis diuinis.	9
Spiritualis dilectio ad Sanctos.	10
Congratulatio ad piè defunctos.	11
Consolatio spiritualis hominis.	12
Communis vita magna iam apparet, si bene seruetur.	13
Signa deuotorum.	14

Teh.

<i>Tentationes deuotorum.</i>	15
<i>Reprobatio temporalis solatij.</i>	16
<i>Commendatio dulcedinis celestis, qua est in Christo.</i>	17
<i>De familiaritate cum Iesu.</i>	18
<i>Quod diuersimodè nunc adest Iesus dilectis suis.</i>	19
<i>De laude patientis aduersa cum Iesu & scandala.</i>	20
<i>De solatio habendo cum Christo Iesu.</i>	21
<i>Vita Christi & sanctorum extra mundum fuit.</i>	22
<i>De quiete cellicola à turbine seculi.</i>	23
<i>De inclusorio & secreto cordis in omni loco.</i>	24

1. Prefatio, in qua solitudo commendatur.

Charissime, cū esses in occupationibus externis, & pro nomine Christi laborem subiisses fraternum, breui quadā admonitione (sicut tunc poscebat rei utilitas) te iuuare quasi spiritali manu volui, quoniam aliter non potui; vt dum illam aliquādo attenderes, rectius inter curas ambulares. Sed iam nunc cū solutus sis ab illo onere, & restitutus pristinae quieti, etiam solatium fraternum tibi nolo subtrahere: sed modicum de amore cellæ & silentij custodia (quia sic ordo postulat viuendi) dicam.

2. Confederatio diuina bonitatis.

Debes in hac restitutione tua, diuinam super te bonitatem multiformiter attendere & ei, quacunque de causa factū sit, multum regratari. Autūno quod pro tuo profectu erit, quicquid expertus es in illo officio, quod ante nesciebas. Spero iterū, quod nō minus tibi prosperabitur ad bonum tuum, quoniam liberatus es & solutus, atque tibi plenus redditus.

3. De humilitate nostra, secundum ordinationem Dei.

In omnibus denique temporalibus variationibus, siue per nos siue per alios contingunt, supernam ordinationem considerare debemus; & tali ordinatione nos humiliter Deo prosternere, atque petere, vt ipse nobis donet, quod salutē nostræ plus viderit prodesse. Sicut lutum in manu figuli, ita nos in manibus eius. Tantū dignetur nos facere vas in honorem, & non in contumeliam. Siue fecerit nos paruos, & contemptibiles, & extremos inter fratres nostros, non hoc multū curemus, dummodo æquè illi mereamur placere. Et vtique credimus & confiteri debemus; vnū Deum patrem nos omnes habere, quotquot siue per gratiam

tiam siue per naturam existimus. Et ideo de inæqualitate meritorum & distributione officiorum, nulli expedit iniuste cogitare aduersus aliquem quantumlibet despectum & inferiorem ceteris hominibus in hoc mundo. Ad propositum ergo rediens dico, quod propter dimissam illius officij curam, non es modo inferior aut inutilior ad pia opera facienda, de quo aliqua scripsi tibi, vt senteras tunc conuenientia: sed forte modò talia non sapiunt, quia non conueniunt bene. Sed quid in futurum adhuc valeant, nescis, cum possit res confimilis aduenire. Sunt tamen ibi, si aduertis, quedam que quieti & proposito presentis deseruiunt.

4. *Vtile est existenti in quiete, ut recogitet de priori labore.*

In quiete
& ocio
suauis est
& utilis re-
cordatio
laboris
præteriti.

SI ergo ad memoriam tuam redeunt illa onera & occupationes elapsæ, forsitan vtiliter interdum prosunt; tunc credo clarius senties, quantum distat inter tunc & nunc. Videbis quoque, quod tuæ virtutis non fuerat animam potuisse sub interiori custodia in occupationibus seruare, quando & in quiete vix cohibere se praualeat humana infirmitas. Pepercit igitur tibi Deus, & ideo gaude in adepta simplicitate; & conuerte sensum tuum liberius iam ad intelligentiam spiritualium rerum. Citò vilescet sapientia terrena, amanti celestem sapientiam. Rarò diu conueniunt, frequens exteriorum occupatio, & diuinorum secretorum notitia.

5. *De amore ad solitudinem & secretum.*

Cant. 8.
Iog. 5.

VEge dilecte mi, ait sponsa: quia & sponsus Iesus legitur etiam declinasse à turba constituta in loco. Eris frequenter cum Iesu, si amaueris secretum, & curaueris custodire paradisi locum, quem beatus Hieronymus cellam nominat dicens: Quamdiu non es in patria, cella sit paradysus tuus. Inibi gaudebis in Domino, & confabulaberis ei, & ille respondebit tibi: Appropinquabit cordi tuo lux eius, & veritas manifestabitur tibi amplius. Sole orto & feruente, multiplicabuntur radij illius; & Christo veniente, illustrabitur interior domus tua. Emundaberis lumine nouo, & in fulgore eius persultabunt omnia interiora tua. Et dices: Domine quis similis tibi? Quam verus sermo, quem legi: *In lumine tuo vidimus lumen?* Et nunc Domine Deus, illuminatio mea, & salus mea, in lumine tuo ambulabo, & in nomine tuo exultabo tota die, & in iustitia tua exultabo; quia gloria virtutis meæ tu es, & in beneplacito tuo voluntas mea stabit.

Psal. 34.
Psal. 35.
Psal. 36.
Psal. 38.

6. *Non est omnium vacare.*

Confidera gratiam tibi desuper datam, & viuere secundum eam curato, quoniam non omnibus sic vacat solatiari cum Christo, quemadmodum oblatum est tibi aptum & sufficiens tempus præ cæteris. Tantum absit spiritus Iesu, qui docet & illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Cui enim adest spiritus eius, non habes requirere præsentiam alicuius hominis, vt consolaberis. Quando autem abest, exspecta eum, quoniam veniet, & non tardabit.

Ioan. 1.

7. *Contemptus consolationum extranearum.*

Auere tamen oportet, vt de foris superflua solatia non petantur: sed vel interim silentio & luctui insistere, aut cum amico de negligentia & angustia sua conferre. Et ista hominis consolatio, satis utilis & necessaria tempore suo, quia non omnium est dicere cum Apostolo: Quia non ab homine, neque per hominem didici, sed per reuelationem Iesu Christi. Qui humano solatio non eget, multum super hoc regratiari Deo potest.

Galat. 1.

8. *Consolatio infirmorum.*

ET qui adhuc carere non potest, quid nisi Deum in seruis suis humiliter audire debet: & non sicut ab homine, sed tanquam ab ore Dei prolatum sit, consolationis verbum suscipere? Qui etiam per scripturas nobis adhuc tanquam paruulis loquitur, habeamus tamen aliquid, vnde consolemur.

9. *Consolatio in scripturis diuinis.*

Est enim non parua consolatio, qui nullam exteriorem habet, quod delectatur in scripturis diuinis. Et cum legit Euangelium aut Prophetas, nonne videtur quodammodo colloquium celebrare cum Iesu & Apostolis eius, nec cum prophetis antiquis? Et cum cæteros libros doctorum audivissimè legit, quid nisi ex bona eorum societate, à se omne mentis fastidium repellit? An non sapissimè, cum Augustinum vel Gregorium legis, tanquam præsentem eos intueris? Aut minori affectu eorum dicta complecteris, quia in carne non sunt; quam si viuerent, & ad te sua scripta direxissent?

10. *Spiritualis dilectio ad Sanctos.*

Posset fortè magis aliquid conferre tibi veneranda ipsorum præsentia: sed spiritualis homo hanc affectionem facillè supergreditur, cui in Deo omnes viuunt & præsentem sunt; qui &

& in hominibus sanctis non tantum corporalem aspectum, quantum diuinam in eis gratiam intuens, spiritualiter eos ubique diligit & veneratur. Nonne & prædictorum duorum Patrum sententia meminit, quòd ideo Iesus Christus suam nobis corporalem subtraxit præsentiam; ut fide coleretur potius quàm oculo, & spiritu ac mente arctius diligeretur quàm aspectu? sicut idem ipse Dominus noster ait: *Nisi abiero, paraclitus non veniet. Expediet enim vobis, ut ego vadam.*

Ioan. 6.

11. *Congratulatio ad piè defunctos.*

Cum ergo tollitur à nobis spirituales amici, si sequitur Christum ad cælos ascendentem, congaudendum erit utique eis, quia vadunt ad Patrem, quia illam cælestem mansionem accipiunt, ad quam nostra peregrinatio in hac valle lachrymarum toties suspirat. Si verò aliqui adhuc differuntur à regno, pro paruulorum eos nimirum consolatione viuere credendum est, quibus lac spiritualis consolationis opus est.

12. *Consolatio spiritualis hominis.*

Qui autem ad tantam gratiam peruenire potest, ut sine humano solatio etià & solus viuere dulce habeat, gaudeat quoniam quanto exterius minus querit, tanto vberius intus per spiritum consolari merebitur. Huiusmodi hominis est, iugi meditatione diuinæ legis cuncta terrena obliuisci, & ardenti mentis desiderio beatorum gaudijs interesse, ac omnem consolationis suauitatem in illa beatitudine constitueret atque ex hinc frequenter haurire fluentia deuotarum lachrymarum, quæ ipsi etiam præ amoris magnitudine dulces sunt, quemadmodum sanctus Dauid ex desiderio videndi Deum loquitur: *Fuerunt mihi lachryma mea panis die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus? Quam bonum est homini sic esse! sed non sine labore & custodia sui poterit diu sic esse. Multa sunt enim, quæ hominem à suo proposito retrahunt.*

Psal. 41.

13. *Communis vita magna iam apparet, si bene seruetur.*

Sed tamen magnum pro nunc videtur, si quis communis vite sequens formam nullos superfluos exitus & circuitus faciat licet propter grauitatem vite, quandoq; necessarios egressus deuotare aliquid maius sit. Qui adhuc largioribus indigent consolationibus, non sunt despiciendi, nec frangendi: fortè expedit aliquibus, ut parumper de aere rapiant. Quia si omnem perdidissent
humanam

humanam consolationem, cum diuinam nondum idonei sint perfectè capere, consumentur tædio, & affligentur plustquam oportet, nescientes viam fortium imitari. Tu autem ascende modicum altiùs, & sic compatere aliis, vt imitari tamen eorum infirma non velis. Strictiora tamen & grauiora, quàm portare sufficias, non approbo; sed secundùm facultatem tuam, secretum & solitudinem, vt religiosiùs vaces, propono.

Infirmorū
habeatur
ratio, quo
ad solatia
pertinet,

14. Signa deuotorum.

Bonum signum deuotionis est, cellam amare, vel alterum locum aptum ad vacandum Deo expetere, ne impediatur spiritus in oratione vel meditatione cælesti. Amabilis talis vita, non onerosa. Siquidē deuotis mentibus omnis locus secretus aptus & placidus, & omne tempus breue ad exercitia spiritualia.

Spiritualis
homo se-
cessum
amat.

15. Tentationes deuotorum.

Forte aliter interdū sæpè experiuntur: & eis quælibet dulcia & leuia, in amaritudinem & tædiū vertuntur. Cum ergo talia superueniunt, non idcirco priora bona postponere debent: nec putare quòd Deo displiceat propositum sanctum: sed cogitare quàm utile sit, vt quandoque parum tribulentur, & probentur à spiritibus malignis, & sic per patientiā fructus bonos afferant. Admonentur per hæc quoque, de cætero fieri solictiores ad tolerantiam aduersitatum, quia non tantum in quiete, sed etiam in tribulationibus & tentationibus, Deum diligere & laudare, gloriosior profectò via perfectionis est ad eternam vitam.

16. Reprobatio temporalis solatij.

Quid potest boni conferre homini, breue & inane foris solatium? Aut quid, postposito creatore, capietur de creatura iucunditatis? Nisi per creaturam quærat ascendere ad conditorem, laborabit, nec satiabitur anima eius. De consensu, creatoris ad amandum creaturas exire licet, de sensu verò carnis at trahere delectationem, vetitum est spiritui.

17. Commendatio dulcedinis cælestis, qua est in Christo Iesu.

Agnosce Sponsi cælestis speciem, & aduerte dignitatem amoris tui; quia quicquid præter ipsum amaueris, non implebit te, sed fugiet abs te. Fugit omnis gloria terrestrium, & propinatur amantibus eam fel & acetum in nouissimis. Saturitatem nõ habet mundus, neque olei suauitatem. Iesus autem dulcedo ineffabilis, & totus desiderabilis, qui suos consolatione internæ pacis in præsentem frequenter visitat, & in futura vita satietate mirifica adimplebit.

18. De familiaritate cum Iesu.

Ioan. 14.

Quare igitur ipsius ditari consolatione, ipsius secreta dulcedine refici, ipsius casta familiaritate in abyssum diuinitatis recipi; quia vox eius est: *Nemo venit ad Patrem nisi per me.* Nullus locus tam solitarius sit, in quo Iesus priorem locum non habeat. Sine illo, omne secretum tumultus; cum illo, omnis locus quietus & delectabilis. Dulcius est esse cum illo in cruce quam cum illo in paradiso. Ipso praesente, quid iam deesse poterit?

19. Quod diuersimode nunc adest Iesus dilectis suis.

Ioan. 16.

2. Cor. 9.

2. Pet. 1.

Nunc tamen adest, sicut peregrinationi nostrae congruit, postea videbitur sicuti est. Adest quidem semper, sed non eodem modo. Quia aliquando iudicium suum nobis per tribulationem flagella aperit: aliquando misericordiam suam per ablationem aduersantium restitutionemque pacis manifestat. Sic adest piis dilectoribus suis, ut tamē sine pressura in hac vita non sint. *In mundo* (inquit) *pressuram habebitis; sed confidite, quia ego vici mundum.* Sic adest ipse tamquam filiis pater; ut castigati, & non mortificati; ut destituti, sed non derelicti; ut infirmi facti, sed fide non fracti; ut lugentes & egentes, sed spe gaudentes & charitate feruentes, melius & expeditius tendant ad aeterna, formidolosius & despectius teneant praesentia. Rursum adest electis gratiam infundendo, interius consolando, caelestia reuelando, pacem mentis & corporis largiendo, vitia & passiones supprimendo, tentationes & grauitates caeteras auferendo. Sed non semper durat haec clarior hora: quia iterum se subtrahens, permittit penē omnia contraria euenire, ut fides illorum preciosior sit auro, quod per ignem probatur. Et tamen tunc adest etiam, & satis utiliter & fructuosē, licet sustinenti sit grauius & indelectabilius.

20. De laude patientis aduersa cum Iesu & scandala.

Luca 7.

Quam laudabilis hic, cui Iesus placet non minus in aduersis quam in prosperis. Qui cum illo manducat & bibit, & iterum libenter esurit & sitit. Qui sequitur eum vsque in montem visionis & glorie, & constanter non formidat sequi eum in periculo; contreturque in singulis istis, quoniam bonus, quoniam dulcis, & amabilis, atque laudabilis valde. Hinc ipse dicit: *Beatus qui non fuerit scandalizatus in me;* quando videlicet aduersa contingunt. Quia in prosperis scandala non vrunt, nec eo tempore probatur esse discipulus Iesu. Dilige ergo eum, quando bona tribuit: dilige eum, quando eadem tollit: insuper & quando tribulationem mittens affligit. Nulla aduersitas, nulla prosperitas

ritas cor penitus ab eo separet. Nec mirum, si grauetur & tribu-
latur ipsa natura, cum instat passio: dummodo tamen spiritus se
subdat voluntati & ordinationi eius, manet utique in patiente
natura dilectio.

21. *Desolatio habendo cum Christo Iesu.*

Hic itaque pro solatio vnico tibi sit: vbicumq; fueris, & qua-
litercumque tecum transierit, ipsius in te mansionē semper
sitias, & omnia consilia tua in eo permaneant. Gratiam eius &
præsentiam summè caueas violare, quia illo offenso quid pacis
habebis? Alta cogitatio & sensus elatus, amor temporalis & af-
fectus visibilium, & quodcumque vile gaudium de creaturis,
obnubilat cor etiam sanctum: ne videatur Iesus cum Patre in
caelo, aut sub matre in præsepio. Inspida fiunt omnia deuota
Christi mysteria conuertenti se ad exteriora & inania. Affectus
verò affectum vincit: & qui spiritualia sapit, omnia inferiora
propter Christum libenter derelinquit.

22. *Vita Christi & sanctorum extra mundam fuit.*

Anecessit nos forma filij Dei, & secuti sunt eum omnes ex- Apoc. 7.
ercitus Sanctorū in albis. Vilipensus est à philochristis om-
nis decor exterior sensibilium rerum, aurum & argentū, lapides
preciosi, varius ornatus vestium abundantia diuitiarum, copio-
sus apparatus epularum, voluptas carnis, frequentia clientium,
effrenatio deliciarum: & omne delectabile & commodum cor-
poris non potuit emollire corda Sanctorum, nec inficere nares
eorum, neque seducere oculos eorum, quia florentem mundum
mentis despectu calcarunt: cum scirent profectò celestē finem
habiturum omne gaudium presentis vitæ, & postea in breui se-
cuturum præmium, quod nullo fine claudetur. His tamē om-
nibus irretitus est mundus miserabiliter, his insanit libidini-
bus, his lætatur luti volutabris. Tacere melius est de his, quàm
imunda purgamenta reuoluere: ne coinquinationis suæ pul-
uerem etiam ad secretum mentis hostis iactet, ne tumultus in-
ferat, ne meliora dirimat, ne occasionem alicuius maculæ ex
hac recordatione præbeat, & sustinere non possis.

Spirituali-
bus cura
est etiam
tacere de
mundo.

23. *De quiete cellicole, à turbine seculi.*

Quam bene agis cellicola, quod spretis seculi tumultibus,
confugisti sub vmbraculum Christi, vbi interim repaules
quiete felici. Quam sapienter elegisti latere: quam proficue co-
hæris soli Deo viuere, & eius oculis tantummodo apparere. Si
Christum & matrē Christi diligis, si amantes Iesum & curren-
tes post eum deuotè sequeris, non erit in te amor & cura car-
nis, neque angustus paupertatis locus, neque labor tædiosus,
neque tristes solitudo tua, neque silentium non iucundum.

24. De inclusorio & secreto cordis in omni loco.

Spiritualē
semper se-
quitur so-
litudō.

IOAN. I.

GEN. 6.

FAc tibi quoddam cordis inclusorium, vt etiam quolibet in loco constitutus sis, tecum comiteretur tua solitudo. Arcam construe ex omni parte firmam & seratam, vt salueris ab aquis diluuij: graues enim sunt & indicibiles fluctus magni maris, secularis vtique cohabitationis. Super ripā Iordanis stabat Ioannes, & vidit Iesum ad se venientem. Stat cum eo super ripam fluminis, qui seorsum ab actibus mundanis degit, vt Iesū oculis fidei altiūs contempletur. Vnam tamen fenestram habeat arca tua, vt per eam intret Christus, & sit obliqua, ne veniat Satanas, quia minūs lætè amicum suscipit, qui inimici fraudes aditumque non obstruit. Omnibus bonis inimicus est diabolus insidiatorq; continuus, sed monachis & religiosis amplius. Qui quanto perfectiūs per iter incedunt virtutis, tanto acriūs ille nititur eos impedire, quibuscumq; potuerit artibus. Aduersus quem nos muniat, & à cuius fallacia præsignet & tuatur seruos suos Iesus Christus Dominus noster. Amen.

CAPVT SECVNDVM.

De silentio.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

D E custodia silentij.	§ I.
Exemplum silentij in David propheta.	II.
Commendatio silentij, secundū priscos patres sanctos & religiosos.	III.
Virtutes silentij.	IV.
Remedium contra multiloquium.	V.
Reprehensio loquacium.	VI.
Excusatio utilium doctrinarum.	VII.
De cautela contra rigorem nimium & abstractionem singularē.	VIII.
Distinctio diuersorum hominum in silendo.	IX.
De quibusdam specialibus impedimentis, qua sunt in locutione longa.	X.
Contra nocturna colloquia.	XI.
Experimentum mala conscientia arguit talia colloquia.	XII.
Remedium contra prædicta.	XIII.
Necessaria locutiones.	XIV.
Consilium taliter loquentium.	XV.
Consideratio utilis prudentibus.	XVI.
De instabilitate leuiter & dissolutè loquentium.	XVII.
Qualiter dissiuescit homo à multiloquio.	XVIII.

DI

De peccato locutionis.	XIX.
De vitio detractionis.	XX.
Quod faciliter peccatur in verbo.	XXI.
Qualiter decipitur homo, & retrahitur à custodia silentij.	XXII.
Recognitio erroris post lapsum.	XXIII.
De laqueis lingue.	XXIV.
Quaestio oritur ex paulo antè & longè antè dictis.	XXV.
Discretio sequenda est, & inquirenda pra omnibus iam dictis.	XXVI.
Deuoti & religiosi plus ceteris silentio insistere debent.	XXVII.
Communitè (hoc est ferè omnes) silere magis indigemus quàm loqui.	XXVIII.
Defectus consolationis spiritualis unde proveniat.	XXIX.
Silendum est magis in deuotis temporibus & festiuitatibus.	XXX.
De communione Eucharistia.	XXXI.
Comparatio dilecti amici ad dilectissimum amicum Christum.	XXXII.
Dignitas Christi, & humilitatis eiusdem ad nos.	XXXIII.
Quantam habet anima, suscepto Christo, consolationem.	XXXIV.
Cur non suscipimus uberem fructum ex frequenti communione corporis Dominici.	XXXV.
Sapius communicare maxima est consolatio animae religiose.	XXXVI.
Quod diabolus nititur impedire deuotionem hominis ad Deum.	XXXVII.
Quod diabolus insidiatur maximè solitariis.	XXXVIII.
Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum.	XXXIX.

I. De custodia silentij.

Non satis debet esse ad profectum tuum vt diligas secretum, nisi diligas religionis custodem, sacrum scilicet silentium. Silentium
custos re-
ligionis.

2. Exemplum silentij in Dauid propheta.

Hinc de sancto Dauid, qui tam multa caelestis contemplationis arcana in secreta mansione didicit & cecinit, notanter scribitur, quod Chusi erat amicus Dauid, qui interpretatur silentium. Quam specialis iste amicus eius fuerit, in pluribus psalterij locis aperit dicens: *Dixi, Custodians vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Et paulo post: *Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis.* Qui rursus alibi deprecatur Dominum, pro continentia linguae, dicens: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis.* Talis ac tantus vir, qui quotidie magnis populorum turbis ambiebatur, & regali potestate etiam multis nationibus dominabatur, silentium diligebat, linguae suae custodiã ponebat: & ne superaretur aliqua fragilitate aut leuitate, pro hac Dominum humiliter exorabat. Vbi statutum legerat silentium

religiosorum? Vbi disciplinam didicerat monasticā? Certè Spiritus sancti gratia præuentus & instructus, legem vitæ & disciplinæ suscepit ac tenuit. Quæ si nunc affit nobis, poterimus & eandem obseruare silentij formam, quæ à senioribus nostris tradita est, & diligentius ab antiquo commendata.

3. *Commendatio silentij, secundum priscos patres sanctos & religiosos.*

OMnes religiosi patres commendauerunt silentium; & quicumque etiam priuatim vixerunt, hoc tenuerunt & docuerunt. Quidam habent quasi quotidianum silentium; quidam autem sub quodam moderamine temporum, locorum, & personarum. Et licet non arctetur ad tantam obseruantiam, ad quam multi ex professione ordinis tenentur; tamen magni meriti apud Deum eris, quòd ex voto & amore silentij os tuum custodis. Insuper & aliis in hoc proposito bonum & edificabile præbebis exemplum, cum viderint formam sanctæ religionis in te florere.

4. *Virtutes silentij.*

Sis igitur sollicitus in hac obseruantia, propter multas virtutes in ea latentes. Nam silentium bene seruando, obedientiam etiam seruas, humilitatem retines, verecundiam adornas, senibus reuerentiam exhibes, iuuenibus exemplum præbes, leuibus & dissolutis timorem incutis, extraneis bonam famam, intraneis pacem & concordiam generas. Habeas autem adhuc talem custodiam, vt primò serues strictè & perfectè, quod communis constitutio fixit; dehinc, vt cum loqui licet, temperatè utilia & necessaria siue tibi seu aliis dicas. Quæcumque autem superfluitate, aut otiositate, aut negligentia coincidunt, citius emendare festines, atque post lapsum præmunitior esto de cætero.

5. *Remedium contra multiloquium.*

Salutare remedium est contra excessum locutionis, aliquo tempore abstinere à necessariis & licitis verbis, etiam si nemo iubeat. Leuius & suauius onus fertur, quod ex affectu voluntario & interiori Spiritus sancti correptione accipitur. Prudenter quidem se arctat sub disciplina discipulus, agnoscens recentem culpam, antequam magister cum virga accedat, ad feriendum crescentem iam passionem.

6. *Reprehensio loquatium.*

Si assuescit aliquis ad singulas occasiones loqui, quando erit liber & quietus in se? Rarò deest loquaci loquendi occasio, neque vlla ei persona disconuenit. Quasi omnibus notus sit, sic affatur

affatur tacentes & ignotos. Sapien-
tibus & insipientibus debito-
rem se facit; si & materia & peritia sermonis non desit, de om-
nibus se instructum putat: tamen hora brevis & signum silen-
tij, cogit breuiare sermonem. In hoc usus est malus, peior cor-
rectionis negligentia, sed fragilitas aliquando venialis, & ad
correctionem promior.

7. Excusatio utilium doctrinarum.

NE tamen putetur omnis locutio aut sermo prolixus repre-
hensibilis, & doctrina Christi, & Apostolorum Actibus, pro-
bari potest. Nam Christus ascendens in montem docturus disci-
pulos suos, vberiori eos sermone protracto ditavit. Altera
quoque vice electurus duodecim apostolos, prius sapientiae suae
monitis largius illos instruens ad praedicandum misit. Nouis-
simè verò cum iam esset recessurus, & in crastino passurus, post
sacratissimam coenam coepit solito prolixiorẽ habere sermo-
nem, sicut tristibus & orphanis, sua gratissima praesentia orban-
dis, necessarium esse percipiebat. Constat de beato apostolo
Paulo, quod aliquando aedificationis gratia, usque ad mediam
noctem sermonem protraxerit. Similia quoque inveniuntur ge-
sta ab antiquis patribus, quemadmodum beatus Antonius fra-
tribus collationem vberioreẽ impertitus est; veluti & beatus
Benedictus, Domino hoc volente, sorori suae de caelestibus gau-
diis nocturnum colloquium praeter consuetudinem solitam co-
cessit. Vbi ergo talis intercesserit utilitas & gratia, acquiescere
aliorum postulationi esset magnum pietatis opus. Neque hoc
facto solueretur spiritalis animae intelligentia, cum possit forte
maior, propter fraternam aedificationem, hac ipsa hora intelle-
ctus dari. Si quis autem subditus est obedientiae, nihil agere po-
test sine superioris licentia; nec quidem loqui, etiam si possit
prodesse Superiori, vel quilibet sui adhuc iuris, in hoc maximè
Deo subiectus erit. Secundum rectè sapientes, sermo longus &
utilis culpari non debet, tanquam ideo superfluous, quia diffusè
tractatur, alioquin tardiores sensu sepe relinquerentur. Omne
autem verbum, quod grauitatem aut utilitatem non redolet,
merito longum a puris mentibus esse sentitur. Licet igitur cu-
stoditus esse debeas & tardus ad loquendum, quatenus suo in
tempore prudentior & utilior has ad proferendum; sic tamen
ama silentium, vt fratri indigenti non deneges verbum. Sic te-
ipsum tempera ab omni solatio alieno, vt si res postulauerit
liberè conferas cum amico, eiusque vtaris consilio. Pene (in-
quit Propheta) ostium circumstantia labijs meis. Ostium ad ape-
riendum & claudendum aptum est, vt necessariis aperiatur,
vanis claudatur.

Doctrina
quamuis
prolixè nõ
minuant
silentij
virtutem.
Mat. 5.
Mat. 10.
Ioan. 14.

Act. 20.

Psal. 104.

8 De cautela contra rigorem nimium, & abstractionem
singularem.

Vnde cauendum est, ne rigidè & indiscretè quis taceat, precipuè is, qui cum aliis in congregatione uiuit. Nam qui ita singulari silentio rigesceret, diu stare concorditer cum aliis non posset. Aut ipse per se deficit, aut diabolicis instinctibus ad aliqua deteriora in fine labitur. Exempla plura vidi & quædam nõ longè audiui, & tu fortè quosdam nosti. Qui appetit bene & perseueranter proficere, non solùm attendat, quàm fortiter incipiat, sed etiam quo fine consummet. Sæpè strictiora principia quorundam, finem fecerunt laxiorem ceteris, & quidam abiire retrorsum. Omnino enim videbatur eis importabile iugum Domini. Feruor in principio necessarius est, sed tamè non sine moderamine. Non est sine periculo & laqueo, singularis obseruantia in communi domo. Ille magis laudabilis feruor, qui commania propriis preponens, in his nunquam negligens satagit inueniri, quæ cum aliis susceperit ad portandum.

9. Distinctio diuersorum hominum in silentio.

Quidam magnū æstimant, silentiū continuum seruare, sicut & est: sed silere & loqui, prout oportet, maius est. Qui abstractè & solitariè uiuit, potest quantū strictiùs voluerit, silentiū custodire. Qui verò cum multis uiuit, non solùm satis sibi, sed etiam aliis socialis esse debet. Adhuc qui in externis est, & cum diuersis hominibus sæpe conuersatur, implere tantam custodiã difficulter potest, quin verbo aliquando offendat, & vitiam seipsum non penitus perdat. Ideoque illi bene, cui donatū est à Domino esse & posse in quiete & in cella morari; quia exteriora & secularia, vix sine culpa & spirituali detrimento possunt tractari. Nam qui in multitudine est, sæpe tacere ab aliis nõ permittitur. Et cum ex necessitate loqui tantum appetit, vsu locutionis ad negligentiam sui primò labitur; postmodum lingua proclius ad quæcunq; libet resoluitur. Vnde cõsequenter accidit, vt quod audire pacificè vix potuit propter cordis custodiã, & multa negligentia hoc ipsum non pudeat eū publicare.

10. De quibusdam specialibus impedimentis, in locutione longa.

Sciendū ergo, quòd in locutionibus solent homini spirituali sæpe multa contingere detrimēta. Propterea vrile est habere aliquam admonitionem & instructionē, ad quædam specialius cauenda. Vnde frequenter habere longa colloquia, irreligiosum est

Silentium
non omni-
bus æquè
indicitur.

est & suspectum. Nam talia inanem faciunt hominem, & sancti propositi immemorem, & ad quietis & cellæ custodiam pigrum, & ad diuina cogitanda cæcum & insipidum. Rarè enim edificatio nascitur spiritualis hinc inde vagè cõferentibus. Abiq; certa speciali; tractãdi materia, longa colloquia non expediunt: & his præcipuè temporalibus, quibus Deo familiaris vacandum esset. Nam summopere manè & vespere, ab omnibus humanis actibus & colloquiis cessandum est; quia hæ sunt horæ deuotionis, reparationis, emendationis, & propositionis. Et quia ista tempora negligenter ducunt, timendum satis, quòd per totum diem distractiores erunt, pluraque offendicula incurrent. Sæcra igitur illorù institutio religiosorum, qui arctiori silentio, post horam completorii vsque post primas insistent, potissimùm consideranda esset & imitanda.

Incõmoda
ex proluxa
locutione.

11. *Contra nocturna colloquia.*

Non est bona quorundã consuetudo, sed execranda noctem sacram turbandi fabulis, quæ electa est & deputata tantum cælestibus disciplinis. Nisi enim præcaueatur vespertina seu nocturna inutilis fabulatio, sequitur multoties de manè longa dormitatio, & alia disconuenientia in reliquis Dei operibus: quia secundum quendam sapientem, Vno inconuenienti dato, sequuntur plurima. Et est deffenda vtique transgressio, dignèq; punienda, diem videlicet laboribus & distractionibus deducere, & ad vesperscente sole his deteriora audere; nec lapsum diei cursum per restantia quietis tempora aliquatenus rucocare. Incongruum omnino videtur, vt aliis deuotioni & quieti deditis, alij pascantur infelicibus fabulis: vnde sibiipsis grauè cõscientiã, reliquis autè scandali occasione, aut aliud puritatis impedimentum contra Deum & proximum peccantes acquirant.

Aristoteles.

12. *Experimentum mala conscientia arguit talia colloquia.*

Confessi sunt quidam experientia instructi, paruum se gratiam, tristitiã verò magnã, ex nocturnis contraxisse colloquiis. Quia si bona multa interfuerant, atq; prima intentio pura visa est, mala tamen arctius premebant, quæ qualicumq; occasione non defuerunt. Nam hoc multoties accidit, vt aliquid indecens, seu seculare, aut detractorium verbũ, dicatur aut audiatur, quòd non faciliter à corde recedat, & ex illo plus inficiatur auditor, vel grauius mordeatur postea, qui dixit, quàm de omnibus aliis sanè & acceptabiliter pertractatis emendetur. Cum enim homines valde fragiles simus, paruum & leue est, vnde non parum sæpela dimur aut inficimur.

Itempeffua colloquia conscientiam onerant.

13. *Remedium contra prædicta.*

Antidotus
aduersus
pestem lo-
quacitatis.

Ideo medicina huius fragilitatis efficax est, præcauere tenta-
tionis laqueum, fugere occasionem loquendi, citius etiam ab-
rumpere, antequam crescat ignis linguæ. Quia ignita tela dia-
boli exeunt per linguam immoderatam, quam ille commouere,
tanquam familiare sibi membrum, nunquam cessat.

14. *De Necessariis locutionibus.*

Sed cum aliqui sint, quos causa satis necessaria sæpe ad lo-
quendum trahit, siue de his quæ ad officium curæ eorū spe-
ctant, siue quæ interius ex animi perplexitate exurgunt; ita ut
ad aliorum consilium & solatium, eorum solatium aliquo modo
dependeat non videtur tum possibile, ut moras loquendi ali-
quando non exaggerent.

15. *Consilium taliter loquentium.*

Prætextus
necessariæ
locutionis
quomodo
tollatur.

Quibus tamen hoc faciendum est & suggerendum, ne hu-
mana solaria ultra necessarium petant; sed potius miseri-
cordiam Domini cogitantes, in suis dubiis & perplexitatibus
studeant in silentio intentius ad Deum confugere, & ab eo sus-
fragium petere, atque ab aliis etiam fratribus manum superni
leuaminis humiliter inquirere, donec subleuentur. Quicquid
autem humano metu aut propria fiducia maculosum contrax-
erint, statim ut animaduertere cæperint, eidem supernæ boni-
tati summæque prouidentia eius vniuersaliter committant,
Quoniam quidem nulla sunt humana consilia, inutilisq; mor-
taliū solertia, nisi ipsius præueniat & subsequatur nos semper
clementia. Sic ergo semetipsos poterunt à nociuis & non neces-
sariis verbis castificare, aliisque occasionem labendi tollere.

16. *Consideratio utilis prudentibus.*

Vt super-
flua tolli
queant, ab-
stinendum
interdum
à necessa-
riis.
Prou. 17.

Simulque cōsiderent, quia non affuescit homo cauere super-
flua, nisi à multis licitis libenter abstinat. Sapiētibus enim
pauca sufficiunt, & necessariis acquiescentes multorum gar-
gulationem non aduertunt. Insipientibus verò non sufficit ver-
borum numerus, neque modum imitari sapientium norunt; &
tamen scriptum est; *Stultus si tacuerit, sapiens reputabitur.*

17. *De instabilitate leuiter & dissolutè loquentium.*

Affuetudo
diu multū
que loquē-
di, tacendi
votum re-
moratur.

Hanc doctrinam quidam cupientes seruare non diu perseue-
rant; quia aliter consuefacti, vincere pronitatem verborum
leuium arduum putant. Cum enim ab omni sermone vacuo,
prolixo, & vario se suspendere proponunt, quandoque etiam
cum

eum multo gemitu reprehendere incipiunt, quòd hucusque tam incustoditi vixerunt, sed occurrente occasione, impositum sibi (propter vitiosam consuetudinem) silentium resoluunt.

18. *Qualiter dissuescit homo à multiloquio.*

Quam utique consuetudinem si dediscere & amputare voluerint, studeant sepe innouare propositum hodie silentii propter amorem Christi; & sollicitius occasiones loquendi declinare, atque hominum leuium libenterque fabulantium vitare præsentiam. Nec hoc tantum propter illos, quantum propter suam infirmitatem & insufficientiam, sibi faciendum esse sentiant. Insuper pro sui confortatione pensent, quanta mala ex tali vitioso vsu soleant sibi accidere, quanta etiã posset adhuc, nisi vigilanter compescant linguã, accumulare. Linguam enim Iacobi 3. nullus hominum domare potest. Satis grauis & lamentabilis ista sententia, quòd humanum genus in tanta versatur debilitate & insipientia: quod tam paruum membrum rationis imperio nequit subiugare. Fortè longè facilius esset multis omnino tacere, quam verbo non iocari; aut quod ad rem non pertinet, aliquando non dicere. Quòd si tacuerint, certè liberi erunt ab offensione verbi.

19. *De multiplici peccato locutionis.*

Quis enim plenè iudicet, quoties peccatur verbo? Aut enim otiosum, aut iocosum, aut elatum, aut durum, aut indignandum, aut dissolutum, aut adulatorium, aut seductorium, aut vanigloriosum, aut præsumptuosum, aut defensorium, aut excusatorium, aut detractorium, aut mendosum, aut inhonestum, aut nociuum, aut exprobratorium, aut illusorium, aut superfluum, aut improuisum, aut impestiuum, aut illicitum, aut alio quolibet genere vitiosum est verbum, quod emittitur.

20. *De vitio detractionis.*

Inter quæ sæpissime detractionis vitium principatur, quia de absentibus loqui nunc isti, nunc illa, generalissimū inter homines congregatos innenitur. Et vnusquisque libenter, quod sibi in aliis placet aut displicet, euomit, minùs cautè attendens, ne fortè cuiquam deroget; quàm grauius etiam & facilius possit verbo delinquere. Sepe dicitur, quod statim (vt dictū est) pœnitere incipit, & nunquam (si posset illæsum reuocari) diceretur. Et vtinam semel cadendo, doceretur homo damno suo, ne iterum caderet.

21. *Quid*

21. *Quòd faciliter peccatur verbo, facilitas cordis.*

Iacob 3.

Matt. 15.

Prov. 20.

QVO FACILIUS delinquitur, quàm verbo? Qui enim verbo non offendit, hic perfectus est vir. Sed tamen cogitatione multo facilius ac etiã grauius, delinqui potest. Ex corde enim (vt Dominus ait) oriuntur blasphemia, mendacia, quæ coinquinant hominem. Malum igitur prius concipitur in corde; verbum autem malum procedit ex malo corde. Sed in corde facilius & occultius, in verbo autem facilius & manifestius peccatur. Hinc etiam scriptum est: *In multiloquio non deest peccatum.*

22. *Qualiter decipitur homo, & retrahitur à custodia silentij.*

Prov. 21.

DECIPITUR homo multoties sub pietatis & affabilitatis vultu, retractus à rigore suo, quæ sibi indixerat; vt cum cauere cupiens nimietatem loquendi, timet periculum aliud, ne ex sua taciturnitate quispiam grauetur. Quia fortè non satisfacit ei; quia rarius eum alloquitur; quia parum de ipsius fraternitate curare videtur: vnde etiam aliquando parua charitas, celerior suspitio, comotio & indignatio, conquestio aut etiã detractio, in altero surrepere possit. Sed hoc si aliquo iudicio deprehenderet, & alterius charitatem super se violari præsentiret; tunc quantum liceret ei, ex obedientia loci & temporis loqui, non loquens peccaret. Lingua enim placabilis lignum vitæ, & verbum bonum super omne donum. Sic iterum descendet homo ad aperiendum ostium pulsanti; qui pro sua persona claudere semper appeteret os suum, vt tanto securius eustodiret animam suam. Sed quomodo decipitur, nondum apparet; quia ex forma prædicta soluere silentiũ, non culpa, sed virtus videtur. Verũ quia homo ad loquendum serus & custoditus, circa principium aliquantulum strictior est; sed cum iam lingua ad longiora mouetur colloquia, multa etiam negligenter subintrare patitur, quæ ex fine, serò conscientia ad se reuertente, clarius videt; ita quod inceptum est necessitate & vtilitate alterius, finitur sæpe leuitate & permixtione externæ consolationis: & qui proposuit vix admittere necessaria, ne rueret ad otiosa, ex primis necessariis ducitur extra se, ad representabilia. Sæpe etiam aduertit lapsum suum, & tamen labendo non tacet; videt se deuiare, nec redit, donec foueam apertam inueniat, aut obstaculum, quod os eius obstruat: atque vtinam confusus & humiliatus, eiulando & dolendo resipiscat, nec amodò sibi confidat.

23. *Recognitio erroris post lapsum.*

QVI cum plenè in se reuersus fuerit, fragilitatẽ suam multam considerans, deceptionemq; perpendens, meritò cum propheta

pheta conqueri potest: *Laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam.* Psalm. 58.

24. *De laqueis lingua.*

Primo sequidem homo illaqueatur ad auditum verborum non sanorum, postea incuruatur ad consensum, ut dicat iam talia, quæ audere metuebat. Valde enim incuruatur anima, quando deserto Deo & sermonibus eius, conuertitur ad vaniloquia, pro capienda consolatione misera. Vel sic quandoque pedibus illaqueatur, ut stet ad loquendum per aliquas moras; tandem ex placencia audiendi vel loquendi, incuruatur ad sedendum, ut sit iucunda & integra fabulatio. Ecce frater, quantus laqueus lingue, quam prona subintrat seductio. Non ergo dissonat à vero, quia sæpè decipitur quis, sub pietatis vultu, à sancto rigore.

25. *Questio oritur ex his, & longè antè dictis.*

Rursum te mouere potest, cum longè superius dictum sit cauendum esse de nimio rigore, qui quosdam de singularitate norat, & quandoque perdidit; cur hic ostèditur casus & laqueus, si rigor negligitur? Inter angustias comprehenditur hoc audito animus, & sermo iste magis perplexum legentem facit. Qui propter huiusmodi mouetur, cogitet, quia vtrouique pericula, ubi obstacula plura insunt, siue loquatur, siue indifereat quis taceat.

26. *Discretio sequenda est, & inquirenda præ omnibus iam dictis.*

Vad aliquam saltem discretionis regulam se aptet & informet, conueniens fuit, ut hanc (ostenso bono silentij, & vitio loquacitatis, cum eorum laqueis) virtutis amator faciliùs inueniret. Nec ergo simpliciter oportuit commendari silentiù, quasi semper seruandum: neque reprehendi ipsam rursus locutionem, tanquam semper superfluam; quia in omnibus discretio pulcherrima virtus est, quæ laqueos à dextris & à sinistris præcauens, viam perfectissimam demonstrat.

Discretio
vbique ne-
cessaria.

27. *Deuoti & religiosi plus cateris silentio insistere debent.*

Est tamen pluribus magis necessaria custodia silentij, qui videlicet in statu religionis & proposito bono, atq; à secularibus hominibus remoti, & omnibus temporalibus curis exuti, Deo seruire elegerunt. Qui etiã maiorem rationem tenentur reddere in die iudicij, pro omni verbo. Nec solù de verbo, sed de qualibet alia negligentia & transgressione, grauius iudicantur. Cui enim plus donatum est, plus ab eo exigitur. Si etiã illi plenam excusationem non habent, qui officio pastoralis curæ,

Silentium
monachis
in primis
necessariũ.

curæ, aut fraternæ necessitatis commissione, quædam otiosa verba vel superflua, per fragilitatem coguntur admittere, quanto minus qui nullo tenentur vinculo sollicitudinis alienæ?

28. *Communiter silere magis indigemus, quam loqui.*

Communiter omnes plus indigemus silere quam loqui: & verè pauci sunt, qui ad loquendum tam tardi sunt, ut violentia indigeant. E contratio verò, multa violentia opus habemus, ut raro vel pauca loquamur. Nam loqui & fabulari secundum naturam est, sed silere, contra carnem, quæ exterioribus & secularibus pasci delectatur rumoribus. Potest tamen fieri, ut homini sepe contrarium sit loqui, & maximè cum intrinsecus visitatur & compungitur, atque amore aut terrore eruditur, ne tantam gratiam per negligentiam amittat.

29. *Defectus consolationis spiritualis unde veniat.*

Vbi multa
verba, ibi
egetas.

Hinc etiam potest esse signum, quòd parvam habemus interiore consolationem; quia tam facilè & frequenter querimus exteriorem. Et ideo non meremur diuinam accipere, quia libenter admittimus humanam & caducam, quam oporteret nos potius fastidire. Quam si perfectè & perseveranter non valet quis abicere, studeat saltem paulatim ad altiora & meliora transire.

30. *Silendum est magis in deuotis temporibus & festiuitatibus.*

Bene deceret religiosum, quibusdam deuotis temporibus anni, sicut in aduentu Domini & in quadragesima, & quibusdam aliis diebus, scilicet sextis feriis, abstinere se a colloquiis, quanto strictius posset. Intuper arripienda esse maior custodia cordis & oris pariter in vigiliis, & magnis festiuitatibus Sanctorum, quatenus debita reuerentia & digna (quantum status suus permiserit) præparatus ad festa ventura, mereretur in die sancto sanctissimum dominici corporis & sanguinis sacramentum, desiderio magno gaudioque sincero suscipere.

31. *De communionem.*

Conuenit enim illo præcipuè die, quo Christum sacramentaliter suscepimus ad hospitium cordis nostri, sacratori nos insistere custodig, & saltem vnum latum diem cum ipso ducere, qui multis diebus & horis ab eius amplexu distrahimur. Nò esset nimis mirum, si tunc anima deuota cum eo esset tota, quando & ipse non dimidiatus, sed totus ad eam venire dignatus est Christus.

31. *Conti.*

32. *Comparatio dilecti amici ad dilectissimum amicum Christum.*

Quis enim veniente ad se amico charissimo, statim cum allocutus eum semel fuerit, foras egredi festinat, ipso solo in domo relicto; quin potius ingreditur cum eo, etiam si foris fuerit, & tanti hospitis curam alacriter excipit, ita ut aliis hinc inde occupatis, & ad externa egredientibus, hic soli se coniungat; tantoque familiarius alloquitur, propius affidet, & cuncta dilectionis signa exhibet; quanto securior est, quia nemine presente & aspiciente, possit verecundari vel prohiberi. Hoc modo susceptionis Christi aduentus deberet ab omnibus famulantibus sibi recoli: & longè deuotius & reuerentiùs, quanto maior est omnibus amicis & creaturis, desideranter ab unoquoque nostrum recipi. O dulcissimum amicum, præ omnibus dilectis gratiosissimo honore suscipiendum!

Christus
amicus
noster
intimus.

33. *Dignitas Christi, & humilitatis eiusdem ad nos.*

Qui & tantæ dignitatis est & nobilitatis, ut nulla persona, nulla creatura, tam valens & elegans, sit quæ ei presentari debeat vel assimilari: & iterum tantæ humilitatis & bonitatis existit, ut ad hominem inopem & infirmum venire, atque sub testum eius intrare non dedignetur. Et qui cælum inhabitat, & omnem caelestem curiam sua deifica presentia letificat, adhuc cum pauperibus hominibus esse, eorumque hospitia mendicare & ingredi, quotiescumque desiderauerint, & sibi aperuerint, non despicit. Vnde sic ait: *Ecce ego sto ante ostium, & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cenabo cum illo, & ipse mecum.* Apoc. 3. Fit autem ista cœna, quodcumque Christi spirituali mente, vel etiam communionem sacramentali deuotè & dignè suscipitur & manducatur.

Christi di-
gnitas &
dignatio
incompara-
bilis.

34. *Quantam habet anima, suscepto Christo, consolationem.*

Hic ergo cum susceptus fuerit, quomodo iam libet aliquod foras exire? Habet enim fontem omnium consolationum; habet & paradysum omnis voluptatis. Qui de hoc fonte bibet, non sitiet vnquam: quia qui corde suauitatem in Christo absconditam plenius degustat, nunquam temporalem vel carnalem delectationem appetit, & hoc est, Non sitiet vnquam. Bene illi animæ, quæ huic Sponso & amico dulcissimo ad se venienti domum mentis semper parat parandoque quotidie mundiorum efficere curat. Ipse utique libens hanc intrabit, qui antequam mundari incepisset, ad hoc venit, ut eiceret tenebras eius, & mundaret eam sibi. Veni Domine Iesu, & munda me; laua & exerge me, ut merear puro corde & casto corpore suscipere te, quia non est mihi bonum esse sine te.

35. *Cur non suscipimus uberem fructum ex frequenti communione.*

Timendum, quod multi ideo fructum paruum accipiunt de mensa Christi; quia nec antea nec postea sunt in sufficienti custodia sui, nec satis reuerenter præcogitant, quis est qui venturus est, nec postea ruminant, quia hodie sanctus sanctorum ingressus est ad eos. Qui autem solliciti sunt præparare interiorem domum suam, & occurrere lætanter obuiam Christo, ipsi nouerunt, quid efficaciam & suauitatis habeat hæc sacrosancta communio. In hoc agnoscitur vniuscuiusque deuotio & amor ad Christum, secundum quod ingeniosè se aptare curauerit ad susceptionem eius.

36. *Sæpius communicare, maxima est consolatio animæ religiosa.*

Est namque maxima consolatio religiosæ animæ, despicientis iam cuncta præsentia, diligētis solitariè & extra homines viuere, soli Deo & sibi in silentio intentius vacare, vt Christum consolatorem animarum omnium, sæpius ad suam sumat consolationem & profectum. Non est illi materia externæ lætitiæ, non ægra spes longioris vitæ, non vana occupatio amicitiam carnalis, non euagatio ambulationis corporalis, nõ implicatio commodi temporalis, nõ superflua sollicitudo rei familiaris, nõ magna fiducia in prosperis, non mentis delectio in aduersis; sed habet intus in anima Christum, propter quem omnia terrena solatia æstimat detrimenta, loquens cum beatissima Agatha: Mens mea solidata est, & in Christo fundata, ideo nõ curo hec ima. Tantum mihi consortium suum Christus donet, amicabiliterque confabuletur, & satis dulciter consolabor. Excedunt quippe eius colloquia omnium consolatorum verba.

37. *Diabolus nititur impedire deuotionem hominis ad Deum, tristitiâ & acedia.*

Sed omnium bonorum æmulator diabolus, tantam confidens hominis cum Deo pactiõnem, nõ patitur eum sine molestia tentationis, in sancto proposito consistere. Curandũ ergo summopere est, & vigilandum contra nequitas eius. Nam sæpe graui tristitia, sæpe tædio affligit bene conuersantẽ; & cuncta, quæ possunt eum angustiare, ad memoriam ducit. Tota vacatio eius est, vt eiiciat amatorẽ quietis & silẽtij de tabernaculo suo. Istis enim specialiter vitiis, tristitia & acedia (ex quibus quasi semper oritur cordis tædium) persequitur solitarium, & maxime incipientem, & naturaliter tristẽ aut passivum, quia per ista, homini quodammodo vires aufert. Sed quisquis firmiter in Deo confidit, eiusque amori nihil antepõnit; sed mundũ, & omnia quæ mundi sunt, calcare appetit, seipsumque volenti animo,

mo, ad omnes perferendas tristitias, amaritudines, & grauedines exponit; nullumque aliud solatium, siue per hominem, siue per aliquam mundi creaturam, quam Christum vnicum omnium bonorum solatium concupiscit, profecto non tantum tristitiæ & acediæ, sed omnium tentantium vitiorum victor & expulso-
erit.

38. *Insidiatur maximè solitariis diabolus.*

ET quia magnus fructus & cælestis thesaurus quæritur & in-
uenitur à solitariis Deo deditis; sciens hoc diabolus, qui A-
dam & Euam tentando, blandiendo, & falsa promittendo se-
duxit, paradisoque indignos reddit: ipse nunc vsque nititur se-
ducere & subuertere vnumque Christi seruum, mundi contem-
ptorem, si quo modo extra cellam & sollicitam cordis eius cu-
stodiam trahat, & sui propositi faciat obliuisci, aut etiam pau-
lulum de profectu spirituali & seruore imminui. Et sicut antè
iam dixi, per tristitiam vel acediam mentis, amplius istud ma-
chinatur; quia cum mens tristitia vel acedia inuoluta fuerit, nil
est quod agere libet; sed vndique se constrictam & desolatam
conspiciens, in consolatione ei ab inimico suggeritur, vt dolo-
ri isti externa recreatione medeatur. Eleganter ergo persuadet
sanctus Antonius dicens: Vnica ratio vincendi inimicum, leti-
tia spiritualis.

39. *Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum.*

NAM qui virilis est, & alacer in Domino, quamuis fuerit im-
petitus temptationibus, potens erit aduersarium suum expu-
gnare. Et quid dicam de fortitudine illius animi, qui nec patitur
immundum spiritum ad fores intrare? E contrario, tristitiæ &
acediæ morbo languens, etiam si armamenta resistendi habet,
nulla vitur potentia. Deficit enim corde, & formidine, ac pu-
sillanimitate propria sæpe antè prosternitur, quam labor cum
prælij tangat. Quapropter, ô miles Christi, indue animam viri-
lem, & ne paueas ad sonitum folii volantis; sed resumptis viri-
bus, sta constanter aduersus multiplices diaboli conatus, nec
credas mendacio eius. Dominus omnipotens, ipse erit prote-
ctor tuus, & merces tua magna nimis; cuius potestas super pas-
siones tuas, ita vt subiciantur ditioni tuæ vniuersæ istæ natio-
nes. Et quia excessum loquendi feci, ad portum silentij iam re-
meo. Lingua ergo manusque scribentis simul hoc iam sine si-
lescat.